

MIT GONDOLNAK A TANULÓK ÉS A TANÁROK AZ ISKOLÁRÓL? AZ ISKOLAI ATTITÜD KUTATÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI

A kutatás az NKFI-132107 számú OTKA posztdoktori kutatói ösztöndíjtámogatás keretében valósul meg.

Czető Krisztina, czeto.krisztina@ppk.elte.hu

ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar Neveléstudományi Intézet

Elméleti háttér

Az iskolai attitűd fogalmi értelmezése

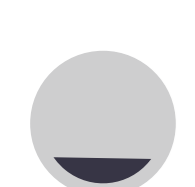
A tanulók iskolához kapcsolódó attitűdjeinek feltárására, az iskolához való viszony leírására a nemzetközi szakirodalomban különböző elméleti megközelítéseket találunk (vö. Czető, 2019). Ez a fajta koncepcionális tisztázatlanság, a fogalmi sokszínűség a jelenség kutatását is számos kihívás elé állítja (vö. Libbey 2004). Az iskolai attitűd – mint ernyőfogalom – a tanulók iskolához kapcsolódó kognitív, affektív és viselkedési viszonyulásait, azok mintázatait és a tanulók iskolai tevékenységekbe való bevonódásának minőségét leíró konstruktmokat fogja át (vö. Stern 2012). Az iskolához kapcsolódó tanulói percepciók leírására a 'school connectedness' (vö. Libbey 2004; Stern 2012; Lohmeier–Lee 2012); a 'school belonging' (vö. Goodenow és Grady 1993), a 'school bond' (vö. Jenkins 1997), az 'engagement' (vö. Fredricks et al. 2004; Appleton et al. 2008; Griffiths et al. 2009; Alrashidi et al. 2016), illetve a 'school well-being' (vö. Konu és Rimpela 2002) és a 'school satisfaction' (vö. Baker és Maupin 2009) egyaránt alkalmazott fogalmak, melyek – tartalmukat tekintve – számos pontos összekapcsolódnak, ugyanakkor eltérő elméleti megközelítéseken alapulva az iskolai élet eltérő területeit emelik ki összetevőkként (vö. Czető 2019).

A tanulók iskoláról alkotott értelmezéseinek és az iskolai mindennapokhoz fűződő attitűdjeinek megértése a tanulói jóllét, a minőségi tanulás és a tanulás iránti kedvező viszony kialakításának az alapja. A kapcsolódó empirikus kutatások (vö. Jenkins et al. 1997; Gottfredson 2010; Stern 2012; Szabó és Virányi, 2011; Szabó, Zsadányi és Szabó-Hangya, 2015) megerősítették, hogy a tanulók éhhatékonyág érzése, motivációja és iskolai énképe is kedvezően alakult pozitív iskolai viszonyulás esetén; a tanulók egyúttal elfogadták és tisztelték az iskola szabályait, kisebb stresszt éltek át az iskolai mindennapokban, és felismerték és elfogadták, hogy az akadémiai teljesítmény fontos későbbi életükben is (vö. Jenkins et al. 1997; Gottfredson 2010; Stern 2012; Szabó és Virányi 2011; Szabó, Zsadányi és Szabó-Hangya 2015).

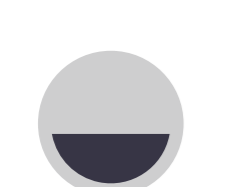
A KUTATÁSRÓL

A kutatás a 14-18 éves fiatalok iskoláról alkotott nézeteit és az iskolához kapcsolódó attitűdjeiket vizsgálja. A kutatás kiemelt törekvése, hogy a tanulói viszonyulások feltérképezésén túl, a tanári és tanulói attitűdöket és nézeteket egymással kölcsönhatásban is vizsgálja, és feltárja, hogy a tanárok iskolához kapcsolódó nézetei és attitűdjei (az éhhatékonyág, az iskolai stressz megélése, iskolai közérzet), valamint a tanulók iskolai attitűdjéről alkotott tanári percepciók között milyen összefüggések vannak. A kutatás célja az iskolai attitűd dimenziók összefüggéseinek mélyebb megértése, illetve egy, az iskolai attitűd mérésére alkalmas tanulói és tanári kérdőív kialakítása, kipróbálása és validálása.

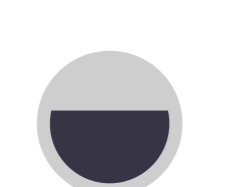
A kutatás kiemelt célja, hogy az új szociológia szemléletét érvényesítse és az iskolához kapcsolódó tudományos diskurzusokban kiemelten fontosnak tartja a benne élők hangjának feltárását. A kutatás leíró-feltáró természetű, kevert kutatási stratégiát alkalmazó kutatás (vö. Creswell, 2009, 2011; Creswell és Plano Clark, 2011).

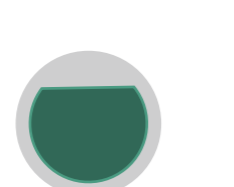
SZISZTEMATIKUS IRODALMI ÁTTEKINTÉS

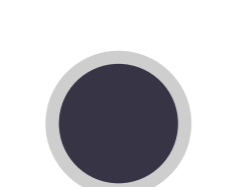
PILOT: ONLINE TANULÓI KÉRDŐIV

PILOT: ONLINE TANÁRI KÉRDŐIV

KVANTITATÍV SZAKASZ: NAGYOBB MINTÁS ADATFELVÉTEL

KVALITATÍV SZAKASZ: FÓKUSZCSONPORTOS TANÁRI ÉS TANULÓI INTERJÚK

A TANULÓI PILOT VIZSGÁLAT

A pilot kutatásban 9., 10. és 11. évfolyamos (15-19 éves) tanulók vettek részt (N=432). A kutatás egyik célja egy, az iskolai attitűd mérésére alkalmas kérdőív fejlesztése és első változatának kipróbálása volt. A tematikusan kapcsolódó iskolai attitűd kutatások (McCoach 2002; Gilman et al. 2009; Darry 2012; Stern 2012) az iskolai attitűd mérését a tanulók önbeszámolóin alapuló kérdőívvel valósították meg. Jelen kutatás során egy három dimenzió mentén szerveződő kérdőívet alkalmaztam. A megelőző kutatásoktól eltérően, a kérdőív a tanulók iskolai mindennapokhoz, a tanulóhoz és a társas kapcsolatokhoz köthető attitűdjeik kifejezése mellett, az egyes tantárgyakhoz kapcsolódó attitűdökre is rákérdezett, továbbá az iskolai társadalmi funkcióinak rangsorolására kérte a válaszadókat.

PILOT (2019/2020)

226

206

40,04%

	Iskolához tartozás megélése	Akadémiai elköteleződés	Relevancia	Tanári támogatás
A tantárgyak átlagos kedveltsége	r .448**	.445**	-.301**	.418**
	p .000	.000	.000	.000
	N 432	432	432	431

** p<0,01; Spearman's rho

Az iskolai attitűd különböző dimenzióinak összefüggései a tantárgyak átlagos kedveltségével

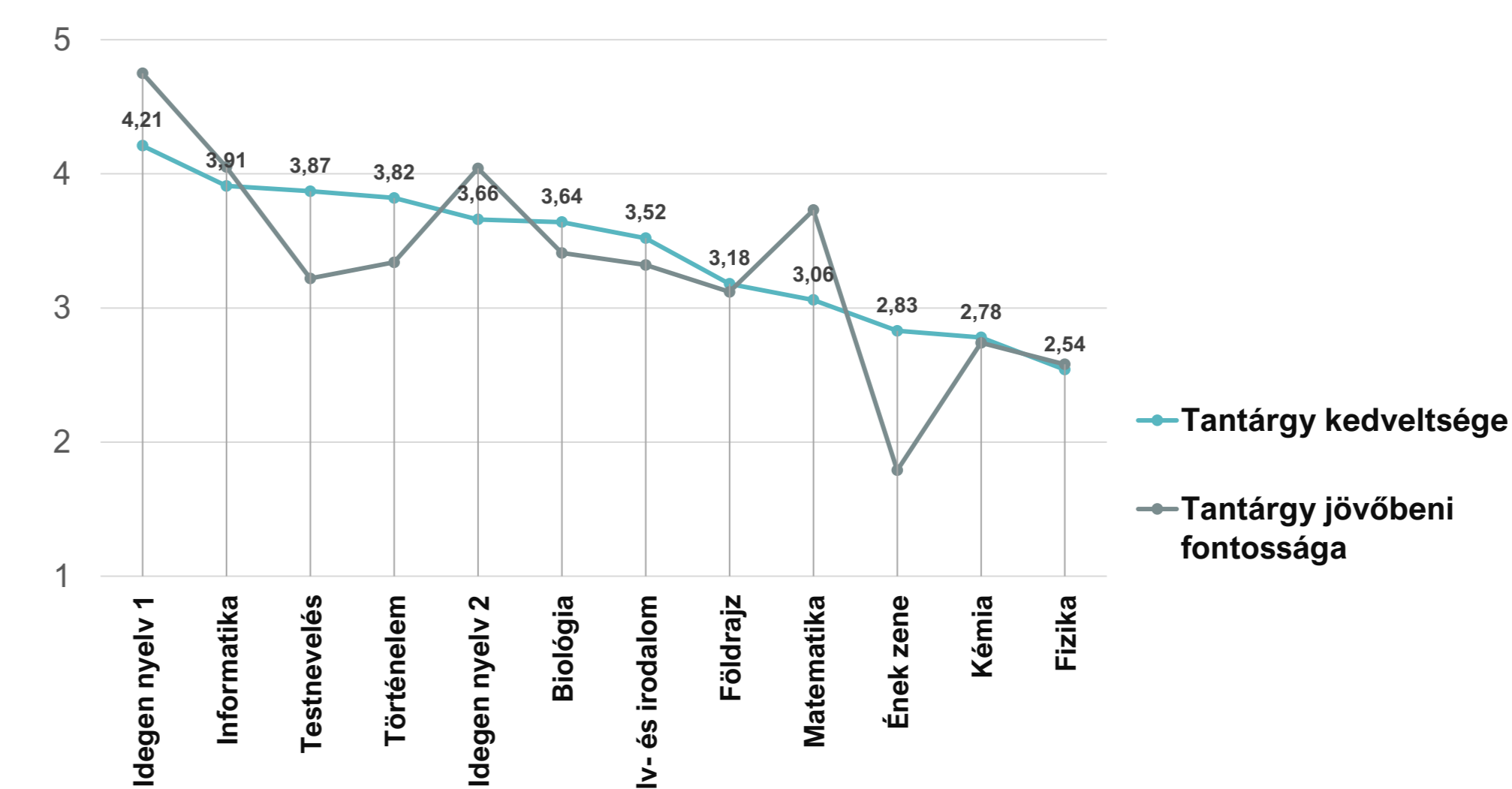
A MEGKÉRDEZETT TANULÓK 40,04%-A AZ ISKOLA HÁROM LEGKEVÉSBÉ FONTOS FELADAT KÖZÉ SOROLJA, HOGY AZ ISKOLA MEGSZERETTESSE A TANULÁST.

A tantárgy kedveltsége és a tárgyat tanító tanár kedveltsége közötti összefüggések												
	Magyar-nyelv és irodalom	Matematika	Történelem	Biológia	Fizika	Kémia	Földrajz	Ének zene	Informatika	Testnevelés	Idegen nyelv 1	Idegen nyelv 2
r	.545**	.435**	.474**	.515**	.554**	.603**	.582**	.754**	.581**	.574**	.466**	.460**
**p<0,01	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
N	432	429	414	215	380	250	271	246	357	415	421	276
A tantárgy vélt fontossága és a tárgyat tanító tanár kedveltsége közötti összefüggések												
	Magyar-nyelv és irodalom	Matematika	Történelem	Biológia	Fizika	Kémia	Földrajz	Ének zene	Informatika	Testnevelés	Idegen nyelv 1	Idegen nyelv 2
r	.372**	.382**	.333**	.382**	.419**	.428**	.386**	.390**	.332**	.419**	.163**	.243**
**p<0,01	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.001	.000
N	432	429	414	215	380	250	271	246	357	415	421	276

**Spearman rho

A TANULÓK INKÁBB KEDVELIK, VAGY INKÁBB FONTOSNAK TARTJÁK AZ EGYES TANTÁRGYAKAT?

A tantárgyi attitűd kutatások döntően az adott tantárgy kedveltségére, a tantárgy keretében tanult észlelt fontosságára, annak hasznosságára irányulnak, illetve a nemzetközi méréseken (vö. TIMSS) a tanulói éhhatékonyág percepció bizonyos aspektusai is megjelennek (vö. Csapó 2000; Takács 2001, Csikos 2012; Mullis et al. 2015; Malmos–Chrappán 2016). A tantárgyi attitűdök alakulását jelen kutatás is vizsgálta. A résztvevők az egyes tantárgyakat kedveltségük, valamint a jövőbeni fontosságuk alapján 5-fokú Likert skálán értékelték. Továbbá, a tanulóknak arra is lehetőségük volt, hogy jelezzék, a különböző tárgyak esetén mennyire kedvelik a tárgyat tanító pedagógust.

KUTATÁS KÖZBEN

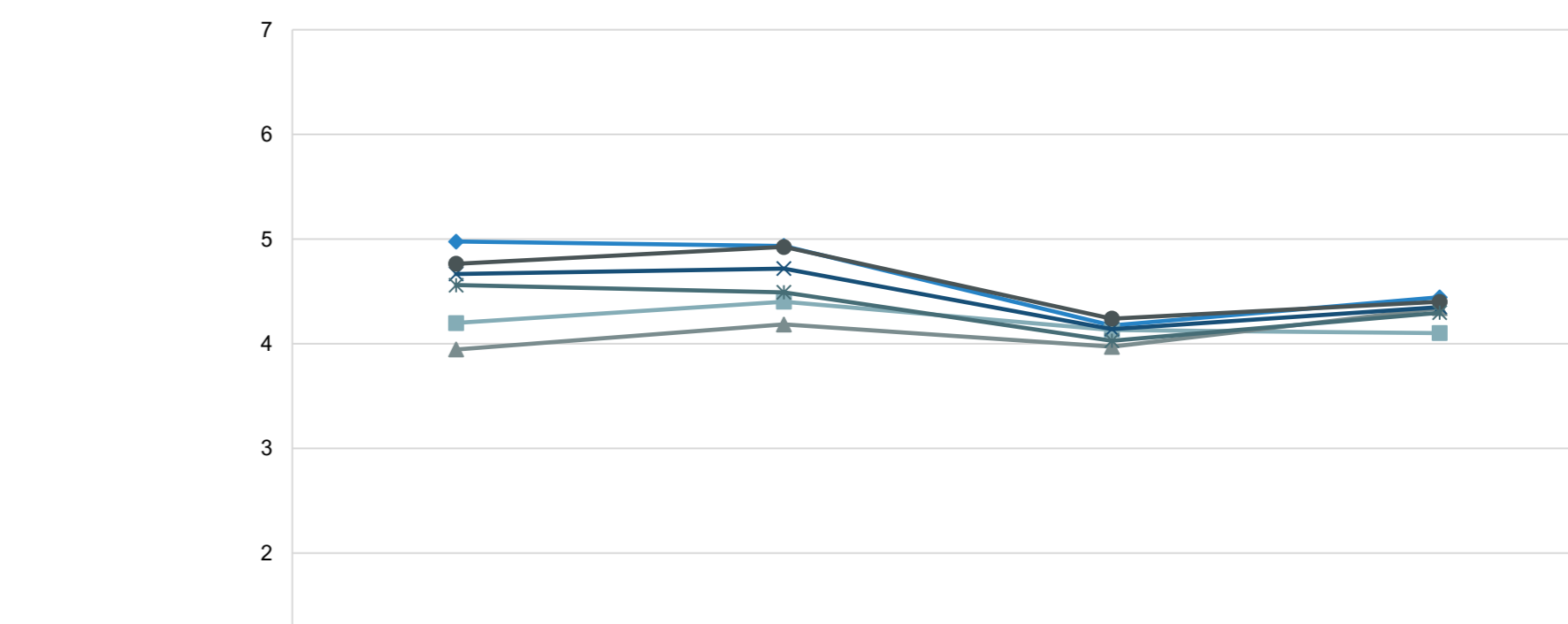
A RÉSZTVEVŐK JELENLEGI ARÁNYA A 2020 OKTÓBERÉTŐL INDULT ADATFELVÉTELBE

1552

205

	Iskolához tartozás	Akadémiai elköteleződés	Relevancia	Tanári támogatás
gimnázium	4,9756	4,9345	4,1748	4,4443
szakgimnázium	4,1979	4,4020	4,1318	4,1021
szakképző	3,9455	4,1849	3,9704	4,3396
átlag	4,6674	4,7181	4,1397	4,3512
lány	4,7647	4,9254	4,2402	4,4007
fiú	4,5605	4,4905	4,0294	4,2972

Az iskolai attitűd dimenziók átlagértékei nem, képzési típus szerinti bontásban

A TANULÓK AZÉRT KEDVELNEK BIZONYOS TANTÁRGYAKAT, MERT KEDVELIK A TANÁRT? VAGY AZÉRT KEDVELIK A TANÁROKAT, MERT SZERETIK AZT A TÁRGYAT?

Az egyes tantárgyak kedveltsége és észlelt fontossága mellett, a kutatás az adott tárgyat tanító pedagógus kedveltségét is vizsgálta. A különböző tantárgyakat tanítók kedveltsége önmagában – természetesen – egy szubjektív ítélet a tanulók részéről. Fontos azonban azt is látnunk, hogy az egyes tantárgyak kedveltsége és a tárgyat tanítók kedveltsége között – az előzetes várakozásoknak megfelelően – erős korrelációt találunk, tehát az egyik oldalon kedvező attitűd, a másik oldalon kedvező viszonyulását is elhozza. (Természetesen – a tantárgyi attitűdök formálása során – egy fontos kérdés lehet, vajon melyik attitűd alakul ki előbb). Hasonlóan összefügg a tárgy észlelt fontossága és a tárgyat tanító pedagógus kedveltsége, ebben az esetben is az egyik attitűd kedvező alakulása a másik attitűd kedvező alakulását is magával hozza. Az összefüggés további jelentősége a természettudományos tárgyak népszerűsítésében rejlik, vagyis a természettudományos tárgyak iránti kedvező attitűd kialakításának egyik kulcsa lehet a tárgyat a tanulók számára a pedagógus személyén keresztül közelebb hozni, ami a természettudományos tanárképzés szerepét erősítheti.

